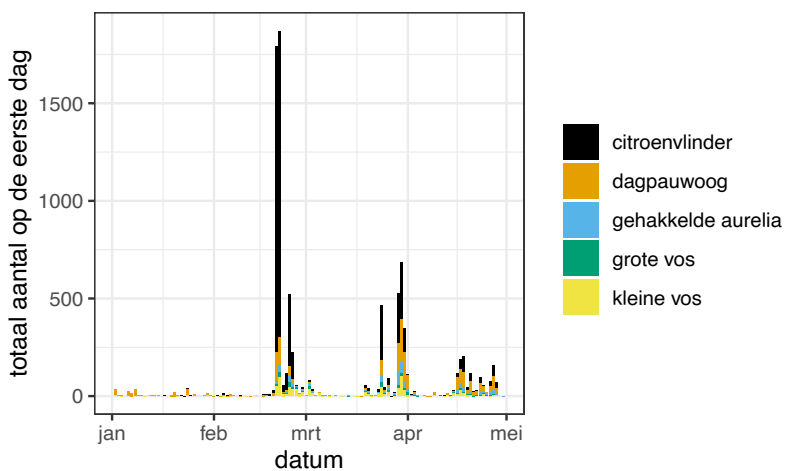

Citroenvlinder.

De eerste vlinders!

Als u dit leest heeft u wellicht al de eerste vlinder gezien. Maar nu in december, als ik dit schrijf, is het grauw en grijs buiten, en zit er motregen in de lucht. Wat lijkt die eerste vlinder op de eerste lentedag nu nog ver weg. En wat kijk ik ernaar uit!

Figuur 1. Aantal gemelde vlinders op de eerste dag met een waarneming voor iedere waarnemer. Iedere waarnemer doet hier dus maar voor één datum (zijn of haar eerste) mee.

Dit artikel is geschreven met data uit de NDFV (ndff.nl).

Het is altijd weer een feest: de eerste vlinder die door de straat vliegt. Maar wanneer zien we eigenlijk de eerste vlinder? En welke soort is dat?

2021

Eigenlijk waren februari en maart in 2021 ronduit koel. Behalve een paar dagen, en toen knalden de vlinders ook uit hun overwinteringsplekken. 20 en 21 februari was het zover en in grote delen van Nederland vlogen de citroenvlinders rond (figuur 1). Veel tellers zagen die dag hun eerste vlinder (en meestal dus een citroenvlinder). De mensen die toen niet naar buiten konden (kijken) moesten wachten tot eind maart. Zij zagen veel vaker een dagpauwoog als eerste vlinder.

Eerste vlinderdag

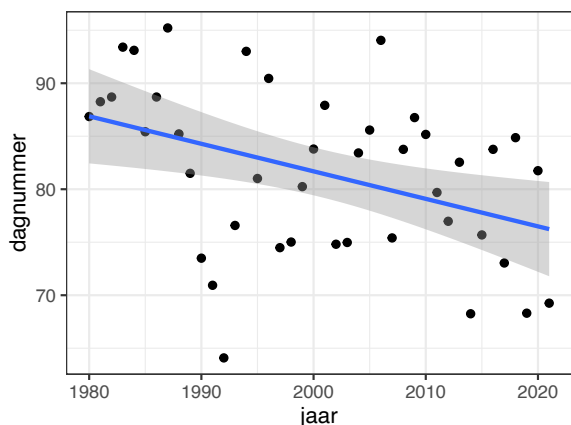
De gemiddeld eerste dag met vlinders schommelt sterk van jaar tot jaar (figuur 2). Vlinders zijn ten slotte afhankelijk van die ene dag mooi weer. Zelfs in een koude winter kan het toch een paar dagen zacht zijn, en dan zijn deze vlinders er meteen. Toch zien

Gehakkelde aurelia.

we wel een trend: gemiddeld genomen is de eerste vlinderdag tegenwoordig 10 dagen eerder dan 40 jaar geleden. Geen dramatisch verschil, maar het effect van de klimaatverandering is wel zichtbaar.

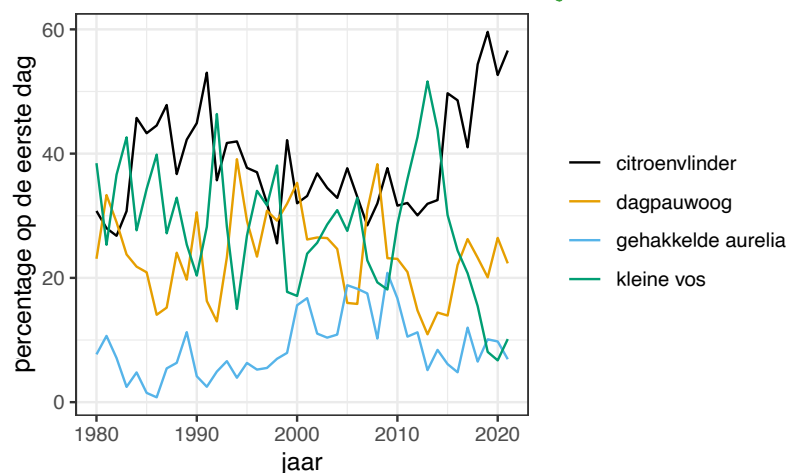
En welke vlinders zagen de waarnemers op de eerste vlinderdag? In de jaren tachtig waren dat vooral citroenvlinders (figuur 3), maar ook vaak dagpauwoogen en kleine vossen. Langzaam nam het aandeel gehakkelde aurelia's toe, ruwweg parallel aan de uitbreiding van deze soort over Nederland. Een jaar of tien geleden zien we een opmerkelijke verandering: een aantal jaren achter elkaar is de kleine vos de talrijkste soort, met een piek in 2013, het laatste jaar

Figuur 2. Gemiddeld eerste dag per jaar waarin waarnemers hun eerste vlinder zagen.

met veel kleine vossen (zie ook het artikel over de kleine vos elders in dit blad). Daarna zakt het aandeel kleine vossen helemaal weg, en in 2020 wordt zelfs de gehakkelde aurelia vaker als eerste soort gemeld dan de kleine vos.

Tegenwoordig is de citroenvlinder met afstand de vlinder die het meest gemeld wordt op de eerste vlinderdag (bijna 60%), op ruime afstand gevolgd door de dagpauwoog (25%). Dus of u inmiddels al uw eerste vlinder hebt gezien, of er misschien nog een paar weken op moet wachten, grote kans dat het een citroenvlinder is!

Figuur 3. Verdeling van de vlindersoorten die waarnemers op de eerste dag waarop ze vlinders meldden, zagen.

Tekst en foto's:
Chris van Swaay
De Vlinderstichting